

ביאורים ועיונים ב'דבר מלכות' | פרשת ויחי

|| || || || עשרה בטבת - התחלת בנין המקדש השלישי || || || ||

הכ"ט שיחה לשבת חזון, דב"מ לש"פ דברים תנש"א], וכך עושה בשיחה זו לעשרה בטבת.

נקודת הדברים כנראה בנויה על רעיון ה'סותר על מנת לבנות', שלכן החורבן אינו אלא חלק מתהליך הבניה של המקדש השלישי (כמבואר בלקו"ש הכ"ט הנ"ל). כך נמצא שתחילת המצור בעשרה בטבת הוא תחילת בניית המקדש השלישי.

רעיון זה מתקשר בשיחה לנבואת יחזקאל על המצור, בה נאמר לו אודות קיר הברזל שיקיף את העיר. בפשטות הברזל מורה על המצור לבד, אך בשיחה מעמיק ומאריך לבאר כיצד הברזל מורה על המשך התהליך כולו, החורבן שבעקבותיו, התשובה שמתקנת, והגאולה והבנין השלישי שלבסוף.

ברוח דומה מתייחס בשיחה גם לפרשת ויחי, בה עומדים בני ישראל במעבר בין תקופת השיא של האבות ("מעין העולם הבא") לירידה הגדולה בגלות מצרים וכל ההמשך עד ביאת משיח. וגם כאן עליהם לשאוב כוחות מיעקב אבינו ולהיצמד לדרכו, ולדעת שכל הגלות הארוכה היא חלק ודרך לגאולה הגדולה.

מבנה השיחה

פתיחה. החיזוק שבפרשת ויחי.

פתיחה בביאור ענינה של שבת פרשת ויחי

תמצית השיחה ומושגים מרכזיים

הענין החיובי שבצומות (ס"ב ואילך). ברזל (ס"ד ואילך). ימי הצומות הם ימי אבל וצער לזכרון הצרות שאירעו לאבותינו כתוצאה ממעשיהם הרעים, ובתוך הצער עצמו מסתתר החרטה והתשובה על מעשי אבותינו, וזהו המפתח לתיקון החורבן בגאולה השלימה.

תורת החסידות נותנת מבט פנימי יותר, שמלכתחילה מאורעות החורבן כוונתם היא כדי להגיע לעליה הגדולה של הגאולה, בבחינת 'סותר על מנת לבנות', ירידה צורך עליה.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מבאר בכמה מקומות (לקו"ש הח"י שיחה ל"ב תמוז, דבר-מלכות פ' בלק תנש"א, ועוד) אשר אמנם בתחילת הגלות כשקרובים למאורעות החורבן וחשים אותו בכל תקפו, מודגש יותר הצד החיצוני של החורבן והאבל, אך ככל שמתקרבים למטרה ניתן לראות ולהבין את התמונה המלאה, כיצד יום זה הוא חלק מענין הגאולה האמיתית.

ובהתאם לכך נוהג כ"ק אד"ש מה"מ עצמו, כאשר בכמה הזדמנויות - ובמיוחד בשיחות הדבר-מלכות - נוטל את ימי הצומות ומדגיש את הצד הגאולתי שבהם. כך עשה לתשעה באב - יום לידת משיח [ראה לקו"ש

שבירה וחורבן, ולכן יחזקאל בנבואת המצור רואה ברזל.

אך בסוד עליית המלכות, הדומם יתעלה מעל כל הבריאה. לכן במשכן הדומם היה רק בקרקע, בבית המקדש שה' מעין דלעתיד היה כולו מאבן, והברזל מורה על המקדש השלישי והנצחי.

ירח שהגוף נהנה מן הגוף (ס"ח). במשמעות הפשוטה דברים אלו נאמרו בחז"ל לגבי לקיחת אסתר למלך אחשוורוש בחודש טבת, ומבארים חז"ל שה' זה מכוון למעלה שאסתר תבוא למלך בזמן הקור, שאז הגוף נהנה מן הגוף וכך תשא חן בעיניו.

בתורת החסידות הדברים מבוארים במשמעותם הפנימית, על הקשר שבין כנסת ישראל (הנקראת אסתר) להקב"ה (הנקרא אחשוורוש, מלך שאחרית וראשית שלו), ועל ההנאה כביכול של עצמותו של הקב"ה מעצם מציאותם של ישראל ומגופם הגשמי.

ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין (ס"ט). = ראובן ושמעון יורדים, ראובן ושמעון עולים.

למקומות הרחוקים מאלקות ועל זה נאמר "אבן מאסו הבונים".

אך כנ"ל דוקא על ידי ההשפעה למלכות, ודוקא על ידי הירידה למטה, נעשית עבודת הבירורים ונשלמת הכוונה העליונה בבריאת העולמות. שאז תתגלה מעלת ספירת המלכות. לכן אצל האבות היה מעין המצב דלעתיד לבוא, שהאמהות היו למעלה מהאבות, מעלת המלכות על כל הספירות.

ועל פי זה מחדש בשיחה שהקדימה של השפחות לגבירות, מורה על עליית המלכות בתכלית השלימות. "אבן מאסו הבונים, היתה לראש פינה".

עוד מבואר בחסידות, שעשרת הספירות מקבילים לסדר של דצח"מ. חכמה היא שורש המדבר, בינה היא שורש החי, ששת המדות הם שורש הצומח, ומלכות היא שורש הדומם.

בשיחה מוסיף ומחלק בין ספירת המלכות כמו שהיא באצילות הנמשלת לאבן, וספירת המלכות היורדת לבי"ע, הנמשלת לברזל. הירידה לבי"ע כרוכה בענינים שיליים של

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ושבת חזק. השבת בה מסתיימת עבודת האבות ומקבלים כח וחיוזק לעבודת הבנים במשך כל הדורות.

וממשיך שיש לקשר ענין זה - החיוזק על עבודת בני ישראל בכל הדורות - לעשרה בטבת וקביעותו ביום שלישי (ס"א).

וכפי שיבואר בהמשך השיחה.

ביאור (חלק א). עשרה בטבת יום תשובה.

עובר לבאר את ענינו של עשרה בטבת:

מניח הנחת יסוד: כשם שעשרה בטבת חמור במיוחד כיון שבו היתה התחלת מאורעות החורבן והגלות, כך ישנה בו מעלה מיוחדת, שבו מתחיל הענין הטוב שבכל הצומות (ס"ב).

ומבאר: ביום הצום ב' צדדים. מצד אחד מאורע של חורבן ואבל, ומצד שני עת רצון לתשובה שמביאה את הגאולה. בעשרה בטבת לא היה כלל חורבן בפועל, אלא רק איום שמטרתו לעורר לתשובה. נמצא שביום זה מודגש בעיקר (לא החורבן והאבל, אלא) התשובה שמונעת את החורבן (ס"ג).

ביאור (חלק ב). עשרה בטבת תחלת בנין המקדש העתיד.

מוסיף ביאור על פי נבואת יחזקאל על עשרה בטבת בה מוזכר 'ברזל'. ולקמן יתבאר כיצד בברזל זה מרומז תכנון של עשרה בטבת על כל משמעויותיו:

על פי פשוטו של מקרא הברזל מרמז על קיר הברזל של המצור. אך בשיחה מחדש

שהברזל רומז גם על המשך המאורעות עד החורבן שכולם כלולים בעשרה בטבת [כנ"ל ס"ב]. ומורה גם על הדרך לתיקון, על ידי החיוזק והתוקף (ברזל) של עצם הנשמה והשמירה על שלימות התורה המונעת את החורבן [כנ"ל ס"ג].

ומוסיף ומבאר מעבר לכך:

הכוונה והתכלית של החורבן היא כדי להגיע לשלימות של בית המקדש השלישי והנצחי, המרומז גם הוא בקיר הברזל כיון שהוא יהיה חזק ותקיף כברזל (ס"ד). מעמיק לבאר על פי הקבלה והחסידות כיצד הברזל מורה על העליות הגדולות של הגאולה העתידה והבית השלישי (ס"ה). ומוסיף ומחדש שבת שלישי יהיה בנוי מברזל כפשוטו (ס"ו).

ומסכם: כיון שמלכתחילה ענינו של עשרה בטבת הוא בעיקר התחלת בנין הבית השלישי, לכן כבר בעת הנבואה על המצור מוזכר הברזל המרמז על הכוונה הפנימית והמטרה הסופית, בנין הבית השלישי (ס"ז).

ולסיום הענין מקשר כל הנ"ל לתאריך הצום ביום העשירי בחודש העשירי, וקביעותו ביום השלישי בשבוע, ומבאר כיצד בתאריכים אלו טמון התוכן של כל הנ"ל (ס"ח).

סגירת מעגל. הקשר בין פרשת ויחי לעשרה בטבת.

כעת חוזר לפתיחת השיחה ומבאר השייכות של פרשתנו עם עשרה בטבת:

בפרשה נמצאים בכניסה לגלות מצרים, במצב דומה לעשרה בטבת בו החלה הגלות הארוכה. והפרשה נותנת כח להחזיק מעמד בגלות ולדעת שהכל חלק מהדרך לגאולה, כפי

שנתבאר לעיל לגבי עשרה בטבת (ס"ט).

הנוגע אלינו - דור הגאולה (סעיפים י-יב).

כל הנ"ל מודגש דוקא כעת, כיון שדורנו הוא הדור שהשלים את העבודה בגלות, ושנה זו היא שנת הנפלאות של הגאולה בפועל. לכן זהו הזמן בו מודגש ביותר ובעיקר הכוונה והתכלית של הגאולה שישנה כבר מתחילת הגלות (ס"י).

והוראה לפועל: שכל פעולה של יהודי אינה פעולה חד פעמית, אלא זריעה המצמיחה פירות ופירי פירות, עד שמביאה את הצמיחה העיקרית - הגאולה השלימה (ס"יא).

והתפלה וההבטחה, שעצם ההחלטה בזה תביא בפועל את הגאולה תיכף ומיד ממש (ס"יב).

מושגים בשיחה

ספר הישר (ס"א). ספר בראשית נקרא בלשון חז"ל גם ספר הישר, על שם אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים.

אצילות. בי"ע. עליית המלכות (ס"ה). סעיף ה' עוסק ברצף מושגים מתורת הקבלה. ונשתדל להבהיר את סדר הדברים:

כפי המבואר לפני כן בשיחה, 'ברזל' מורה בדרך כלל על ענינים שליליים. בפרט ע"פ המבואר שברזל הוא סדר של 'שפחה' כי תירש גבירתה, סדר של קליפה המנסה לירוש את הקדושה.

אך בשיחה מבאר את כל ענין הברזל במשמעות חיובית של גאולה, וכך גם את

סוד 'שפחה' כי תירש גבירתה, על פי הסוד של **עליית המלכות**:

ששת המדות חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד-יסוד הנקראים גם 'זעיר אנפין' (ז"א), נמשלו לאיש. וספירת המלכות נמשלה לאשה. כשם שהאיש משפיע לאשה כך ששת המדות משפיעים למלכות ובונים אותה.

ז"א ומלכות הם חלק מעשרת הספירות של עולם האצילות, עולם שכולו אלקות וביטול אמיתי לה', ולכן אין שם רע כלל. בעולמות בריאה יצירה עשיה ישנה מציאות וישות, ויש כבר מקום לרע. ספירת המלכות יורדת מעולם האצילות לעולמות בי"ע בכדי לברר את ניצוצות הקדושה שנפלו לשם.

בכתבי האר"י נאמר שלעתיד לבוא בסיום עבודת הביורורים, תתעלה המלכות ותהיה מעל כל הספירות. על מצב זה נאמר "אשת חיל עטרת בעלה". עליה זו מודגשת במיוחד בחלקים התחתונים של ספירת המלכות, אלו שירדו לעולמות בי"ע.

חייהם של האבות והאמהות מורים על סדר ההנהגה בספירות העליונות. שלשת האבות אברהם יצחק ויעקב הם כנגד ג' המדות חסד גבורה תפארת, והאמהות הם כנגד ספירת המלכות. על ידי נישואי האבות עם האמהות נעשה למעלה חיבור המדות והמלכות, 'בנין המלכות'. לכן נקראו האבות 'בונים'.

האמהות רחל ולאה רומזות לספירת המלכות כפי שהיא בעולם האצילות, והשפחות בלהה וזלפה רומזות לספירת המלכות כפי שהיא יורדת לבי"ע. האבות לא רצו בתחילה לשאת את השפחות כיון שמאסו בירידה לבי"ע,